

Alighogy 1940 júniusában a Franciaország elleni hadművelet befejeződött, elkezdődtek a Szovjetunió megtámadásának előkészületei. Hitler eredetileg még ez év őszére tervezte a támadás megindítását, de az időpontot későbbre tolták, 1941. május 15-re. Időközben március végén a jugoszláviai események váratlan fordulatot vettek, majd kirobbant a háború a Balkánon, ezért a szovjetek elleni akciót még későbbre, június 22-re kellett halasztani.<sup>11</sup> Hitler eredetileg nem szándékozott igénybe venni a magyarok közreműködését, és erről katonai vonalon tájékoztatta őket. Azt kívánta viszont, hogy Kárpátján erősítsék meg a határokat, nehogy szovjet erők kerüljenek a német vonalak mögé, s engedélyezzék a német déli hadseregcsoport, a Heeresgruppe Süd egy részének magyar területre vezénylését, továbbá folytassák és fokozzák az áru- és nyersanyagszállítást a Harmadik Birodalomba.

Ezeket a kívánalmakat magyar részről vegyes érzelmekkel fogadták. Egyfelől voltak, akik szerették volna távol tartani magukat a háborútól, már csak azért is, mert a Szovjetunióval szemben nem voltak területi követeléseik, továbbá mert nem kívánták kockáztatni fegyveres erejük ütőképességét, és a hadsereget olyan állapotban akarták tartani, hogy ha Dél-Erdély visszahódítása végett háborúba kell menni Románia ellen, akkor bizton támaszkodhassanak rá. Másfelől nyugtalanította őket az a lehetőség, hogy német győzelem esetén hátrányuk származhat a távolmaradásból. Bartha honvédelmi miniszter, Werth Henrik vezérkari főnök és más katonai szaktekintélyek a kilátásokat úgy ítélték meg, hogy a németek hatnyolc hét leforgása alatt lerohanják az oroszokat.<sup>12</sup> A magyar aggodalmakat, hogy hátrányos helyzetbe kerülhetnek, megerősíteni látszottak a felderítés adatai, melyekből kitűnt, hogy az ország hagyományos ellenfelei – Horvátország, Románia és Szlovákia – arra készülnek, hogy tevőleges részt vállaljanak a hadjáratban.

A katonai vezetés, kiváltképpen Werth, beadványokkal ostromolta a kormányzót és a kormányt, hogy Magyarország „önkéntes alapon” vegyen részt a háborúban.<sup>13</sup> A minisztertanács június 15-én elutasította ezt a követelést, de a német támadás megindulásának másnapján, június 23-án Magyarország megszakította a diplomáciai viszonyt a Szovjetunióval. A németek félre nem érthető célzásokat tettek, mennyire kívánatos volna, ha Magyarország tevőlegesen bekapcsolódna,<sup>14</sup> a vezérkar németbarát tisztjei pedig szüntelenül azt duruzsolták, hogy a német győzelem „küszöbön áll” a bolsevizmus fölött, s a győzelem gyümölcseiből jó volna részesedni; mindez meghozta a kívánt eredményt. Június 26-án úgymond szovjet légitámadás ért egy sor magyarországi várost, így Kassát, Munkácsot és Rahót,<sup>15</sup> s ezzel megvolt a kellő ürügy, hogy Magyarország hadba lépjen a szovjetek ellen. Ezzel csaknem egy-